

Федерація професійних спілок України
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА РАДА ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК

ПРОФСПІЛКОВИЙ ВІСНИК

№ 12 / 53

31 березня 2026 року

м. Запоріжжя

Про деякі новини законодавства у квітні 2026 р.

Кому в квітні перерахують пенсії?

Пенсії перерахують, але не всім.

В Україні станом на 1 січня продовжували працювати 2,8 млн. пенсіонерів. Частина з них з квітня має отримати перерахунок своїх виплат. Умова перерахунку: пенсіонер з моменту призначення виплати та станом **на 1 березня** має заробити щонайменше 24 місяці додаткового стажу.

Тобто якщо ви вийшли на пенсію в 2024-му, але продовжили працювати, ймовірно, в 2026-му вам мають перерахувати виплату. Тут є два варіанта: якщо у вас стала більша зарплата, то перерахують і коефіцієнт заробітку, і стаж, якщо ж зарплата стала меншою, то можуть врахувати тільки збільшення стажу.

Перерахунок відбудеться "заднім числом" аж в червні, бо станом на 1 квітня у ПФУ ще немає даних щодо стажу українців (звітність подається з затримкою). При тому в червні доплатять за попередні періоди.

Тарифи на комуналку з 1 квітня: до чого готуватись?

Тарифи на газ та електроенергію в Україні не зміняться з 1 квітня. Вартість струму становитиме 4,32 грн. за 1 кВт*год. Що варто знати:

Кабінет міністрів постановою № 632 ухвалив рішення про підвищення тарифу на електроенергію для населення, який діє до 30 квітня 2026 року.

Зараз є розуміння, що після війни треба буде поступово відмовлятися від субсидювання всіх українців.

Нові правила для лікарняних

В Україні посилюють контроль за оформленням і виплатами лікарняними – з 1 квітня перевіряти їх будуть жорсткіше, а можливість "намалювати" довідку, як очікується, зникне. Якщо лікарняний визнають необґрунтованим, платити доведеться медичній установі або лікарю – така фінансова відповідальність запроваджується вперше.

Ключовим документом для виплат залишається лікарняний, сформований на основі медичного висновку. Але тепер контроль за цим процесом посилюється – перевірки проводитимуть територіальні органи ПФУ, які отримують право:

- перевіряти, чи обґрунтовано видано лікарняний;
- залучати спеціально уповноважених лікарів для оцінки медичних висновків.

Такі лікарі визначатимуться через електронну систему незалежно від регіону. Передбачається, що це унеможливить ручне втручання.

У разі, якщо перевірка встановить, що лікарняний видано без достатніх підстав:

- ПФУ повідомить про це медичний заклад або лікаря протягом 5 днів;
- фінансування виплат буде зупинено;
- медичний заклад отримає 10 днів, щоб або компенсувати суму, або оскаржити рішення;
- якщо скаргу не розглянуть вчасно, її автоматично вважатимуть задоволеною.

Окремо передбачена пеня – 0,1 % за кожен день прострочення. Вимога ПФУ матиме статус виконавчого документа, тобто кошти можуть стягнути примусово. Якщо медзаклад компенсує виплати, він зможе стягнути ці гроші з

лікаря, який видав необґрунтований висновок. Це означає персональну фінансову відповідальність за рішення про лікарняний.

Оформлення паперових лікарняних дозволять лише у випадках, коли неможливо сформувати електронний документ. Порядок їх видачі визначить Міністерство охорони здоров'я України.

Така норма діятиме тимчасово – під час воєнного стану та ще три місяці після його завершення. А надалі всі без винятку лікарняні листи будуть електронними.

Коли краще подати заяву на пенсію за віком?

Одна з найчастіших помилок – неправильний вибір дати подання заяви. Як її не припуститися і на що звернути увагу?

Пенсія призначається один єдиний раз, тож будь-яка помилка вимірюється вашими грошима.

Закон дає нам чітке «вікно можливостей»: подати заяву можна не раніше ніж за один місяць до досягнення пенсійного віку і не пізніше ніж через три місяці після цієї дати. В такому випадку ми не втрачаємо свої виплати.

Здавалося б, достатньо просто вкластися в ці строки. Але тут є нюанс.

Якщо ваш день народження припадає на **останній квартал року** – вигідніше подавати відповідне звернення в наступному календарному році (якщо дати дозволяють дотриматись тримісячного строку з дня виповнення пенсійного віку).

Це дозволить застосувати при обчисленні пенсії оновлений показник для розрахунку, що однозначно збільшить розмір нарахування.

Варто враховувати й те, що стаж та заробіток враховується по місяць звернення. І коли заробітна плата в останній місяць перед зверненням вища, ніж зазвичай – квапитись не потрібно, якщо така сама або менша – цей момент не буде принципово вирішувати ситуацію.

Якщо ви подаєте заяву раніше – ви «фіксуєте» стаж на цей момент. Якщо ж відкладаєте звернення навіть на кілька тижнів – можете додати ще один місяць страхового стажу, та вищий показник зарплати для розрахунку. Це хоч і не значною мірою, але вплине на розмір пенсії.

Обирайте:

або подати заяву заздалегідь (приблизно за місяць до дати), щоб пришвидшити призначення;

або зробити це після досягнення пенсійного віку, але з урахуванням вигідного зарахування останнього місяця.

Це стосується працюючих пенсіонерів. Якщо ви не працюєте – на цей пункт не зважаємо.

Коли період навчання зараховується до стажу для пенсії? Чи передавати диплом та додаток до диплому разом із оцифрованою трудовою книжкою в кабінет Пенсійного фонду?

Особливості зарахування періодів навчання до страхового стажу залежать від дати – до чи після **1 січня 2004 року**, коли набув чинності Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058).

Статтею 24 Закону №1058 визначено:

Періоди трудової діяльності та інші періоди, що враховувалися до стажу роботи для призначення пенсії до набрання чинності цим Законом, зараховуються до страхового стажу в порядку і на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше, крім випадків, передбачених цим Законом

Відповідно до пп. «д» ч. 3 ст. 56 Закону України від 05.11.1991 № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» до стажу роботи зараховується зокрема час:

навчання у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах, в училищах і на курсах по підготовці кадрів, підвищенню кваліфікації та перекваліфікації, в аспірантурі, докторантурі і клінічній ординатурі

Відповідне роз'яснення є й на сайті ПФУ. Тут вказано:

До **01.01.2004** періоди навчання за денною формою здобуття освіти у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах (крім періоду навчання за денною формою здобуття освіти на підготовчих відділеннях у закладах вищої освіти), в училищах і на курсах з підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та перекваліфікації, в аспірантурі, докторантурі і клінічній ординатурі зараховуються до стажу роботи.

Невиправлені розбіжності можуть стати підставою для втрати стажу та відмови у призначенні пенсії. Які розбіжності у трудовій трапляються найчастіше?

неправильна дата прийняття або звільнення;

відсутній запис про переведення;

невірно зазначена посада;

немає печатки або підпису;

запис внесений із виправленням «від руки» без належного оформлення;

відсутній запис про цілий період роботи.

Саме ці «дрібниці» можуть створити серйозні проблеми при призначенні пенсії чи підтвердженні стажу.

Що каже закон?

Порядок ведення трудових книжок визначений підзаконними актами, зокрема Інструкцією про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України від 29.07.1993 №58, а загальні гарантії права на працю закріплені у Кодексі законів про працю.

Якщо запис внесено неправильно – його можна і потрібно виправляти.

Але важливо: самостійно працівник нічого виправляти не має права

Як діяти:

Крок 1. Звернутися до роботодавця, якщо підприємство ще існує.

Подайте письмову заяву.

Додайте документи, що підтверджують правильні дані (накази, довідки, копії контрактів).

Попросіть внести виправлення відповідно до встановленого порядку.

Виправлення робиться шляхом внесення нового запису із зазначенням, що попередній запис є недійсним. Закреслювати чи «підчищати» записи не можна

Крок 2. Якщо підприємство ліквідовано.

У такому разі зверніться до архівної установи.

Подайте запит до правонаступника (якщо він є).

Отримайте довідку, що підтверджує період роботи.

Якщо документи знищені або відсутні – стаж можна підтвердити в судовому порядку.

Крок 3. Судовий шлях.

Якщо роботодавець відмовляється виправляти помилки або його вже не існує, працівник має право звернутися до суду:

з вимогою встановити факт трудових відносин;
зобов'язати внести зміни до трудової книжки;
визнати певний запис недійсним.

Суди часто враховують: свідчення колег; платіжні відомості;
довідки з податкової; дані персоніфікованого обліку.

А як щодо електронної трудової?

З 2021 року діє перехід до електронного обліку трудової діяльності через Пенсійний фонд України.

Якщо розбіжність є лише в паперовій книжці, але в електронному реєстрі все коректно – ризики мінімальні.

Але якщо помилка дублюється в реєстрі – необхідно подати уточнюючі документи через портал ПФУ

Чому не варто ігнорувати помилки?

Невиправлена розбіжність може призвести до:

зменшення страхового стажу; відмови у призначенні пенсії;
складнощів із підтвердженням досвіду; програшу в трудовому спорі.

І найгірше – вирішувати це доведеться саме тоді, коли час іде на дні (наприклад, перед виходом на пенсію).

Практичні поради:

Перевіряйте трудову книжку після кожного запису.

Зберігайте копії наказів та контрактів.

Контролюйте відображення стажу в електронному кабінеті ПФУ.

Не відкладайте виправлення «на потім».

Джерело: Інспекція з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради

Працівник під час вимушеної зупинки роботи підприємства захворів, чи потрібно оплачувати лікарняний працівнику, який перебуває у простой?

Відповідь залежить від того, де працівник має перебувати під час простою

Згідно зі ст. 34 Кодексу законів про працю (далі – КЗпП), **простій** – це зупинення роботи через відсутність необхідних умов (технічних, організаційних, тощо). При цьому працівнику гарантовано виплачують не менше 2/3 окладу.

Законодавством **не визначено умови щодо присутності / відсутності працівника на робочому місці під час простою**. Місце перебування працівника під час простою визначається безпосередньо роботодавцем шляхом видання наказу.

Якщо роботодавець визначив, що під час простою працівники мають перебувати на робочому місці – то працівники знаходяться на робочому місці відповідно до встановленого правилами внутрішнього трудового розпорядку режиму роботи, але при цьому не виконують свої трудові обов'язки.

Оплата листка непрацездатності залежить від того чи має перебувати працівник під час простою на роботі чи ні:

Якщо в наказі вказано, що під час простою працівник перебуває на роботі (згідно з графіком), то **лікарняний оплачується на загальних підставах**. Бо через хворобу працівник втрачає можливість «бути присутнім» на робочому місці і отримувати свою оплату простою. Лікарняний тут виступає як компенсація втраченого заробітку.

Якщо наказ дозволяє під час простою не виходити на роботу, то **лікарняний не оплачується**. Адже допомога по непрацездатності – це компенсація втраченої зарплати. Оскільки працівник і так не мав працювати (і не втрачає виплати через хворобу), підстав для додаткової компенсації немає.

Джерело: Професійна спілка працівників охорони здоров'я України

Які пільги на оплату житла мають багатодітні сім'ї?

Згідно статті 13 закону «Про охорону дитинства» - родини, де є троє й більше дітей, можуть отримати 50% знижку на:

оплату житла в межах норм, передбачених законодавством (21 кв. м загальної площі житла на кожного члена сім'ї, який постійно проживає в жилу приміщенні (будинку), та додатково 10,5 кв. м. на сім'ю);

оплату за користування комунальними послугами (газопостачання, електропостачання та інші послуги) та вартості скрапленого балонного газу для побутових потреб у межах норм, визначених законодавством;

вартості твердого та рідкого пічного побутового палива (якщо будинки не мають централізованого опалення, не використовують для опалення природний газ чи електричну енергію).

Як отримати пільги?

У 2026 році пільги багатодітним сім'ям надаються, якщо середньомісячний сукупний дохід сім'ї пільговика в розрахунку на одну особу за останні пів року не перевищує **4 660 гривень**.

Пільга надається протягом року із місяця визначення відповідного права, але не більше ніж до останнього дня календарного року. Претендувати на привілеї багатодітні сім'ї можуть незалежно від виду житла та форми власності на нього.

Чи надається за сумісництвом «чорнобильська» відпустка? Якщо ні, то що ставити в таблиці за сумісництвом, якщо працівник за основним місцем роботи іде в «чорнобильську» відпустку?

«Чорнобильська» відпустка надається **тільки за основним місцем роботи**.

Право на отримання додаткової відпустки зі збереженням заробітної плати строком 14 робочих днів (16 календарних днів) на рік громадянам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи надає Закон України від 28.02.1991 № 796-ХІІ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Закон № 796).

Оплату відпусток проводять коштом держбюджету на соцзахист та соцзабезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Такі виплати проводять лише за основним місцем роботи згідно п. 5 Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали

внаслідок Чорнобильської катастрофи, затверджено постановою КМУ від 20.09.2005 № 936.

Отже, за сумісництвом така відпустка не надається, лише за основним місцем роботи.

Важливо, що працівник, який працює за сумісництвом, не зобов'язаний брати відпустку одночасно за основним місцем роботи та за сумісництвом. Він має право оформлювати відпустку окремо за основним місцем роботи та за сумісництвом у різний час. Це означає, що він може за основним місцем роботи піти у «чорнобильську» відпустку, продовжуючи працювати за сумісництвом. В такому випадку в Табелі обліку використання робочого часу відмічаємо фактичний час роботи.

Водночас згідно п. 14 ст. 25 Закону України від 15.11.1996 № 504/96-ВР «Про відпустки» сумісник має право на відпустку без збереження зарплати на термін до закінчення відпустки за основним місцем роботи. Позначка в Табелі обліку використання робочого часу цієї відпустки без збереження зарплати до закінчення відпустки за основним місцем роботи позначається буквеним кодом «ДБ» або цифровим «14».

Чи зараховується до стажу роботи для отримання додаткової відпустки робота з неповною зайнятістю?

До стажу роботи для отримання додаткової відпустки зараховується лише час фактичної роботи в особливих умовах, якщо працівник зайнятий у таких умовах **не менше половини робочого часу**, встановленого для відповідної категорії працівників.

У разі роботи на умовах неповної зайнятості право на таку відпустку може бути відсутнім. Наприклад, якщо лікар працює за сумісництвом **на 0,25 ставки**, щорічна додаткова відпустка за особливий характер праці **не надається**.

До стажу, що дає право на додаткову відпустку, також зараховується період перебування у щорічній основній та додатковій відпустках.

Водночас законодавством передбачено випадки, коли відповідний час **не включається до стажу**. Зокрема, не зараховуються відпустки без збереження заробітної плати, період тимчасової непрацездатності (лікарняні), а також час проходження курсів підвищення кваліфікації з відривом від роботи.

Правильне визначення стажу є ключовим для дотримання трудових прав працівників і уникнення порушень законодавства.

Джерело: Держпраці

Чи може роботодавець примусити працювати під час повітряної тривоги та звільнити працівника за вихід в укриття?

Відповідно до статті 153 Кодексу законів про працю, **роботодавець не має права вимагати виконання роботи, що становить загрозу життю**.

Під час тривоги робота має бути припинена, а працівники – направлені в укриття.

Перебування в укритті вважається поважною причиною відсутності на робочому місці.

Керівник, який примушує працювати під загрозою обстрілу, несе персональну кримінальну відповідальність у разі нещасного випадку

Джерело: Держпраці

Як виправити помилку у трудовій книжці?

Як правильно внести виправлення в трудову книжку про посаду працівника на попередньому місці роботи, якщо він вже звільнений і в трудовій є запис про прийом на інше підприємство?

Інструкцією про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України від 29.07.1993 №58, передбачено, що у разі виявлення неправильного або неточного запису відомостей про роботу, переведення, а також про нагородження та заохочення тощо, виправлення виконується власником або уповноваженим ним органом, де було зроблено відповідний запис.

Власник або уповноважений ним орган за новим місцем роботи зобов'язаний надати працівнику при цьому необхідну допомогу.

Тобто, виправлення робить роботодавець, який неправильно або неточно вніс запис, а роботодавець, у якого зараз працює працівник, повинен надати працівнику в цьому допомогу – видати трудову книжку на руки, щоб виправили помилку

Відповідно до Порядку підтвердження наявного стажу роботи для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженого постановою КМУ від 12.08.1993 №637 за відсутності трудової книжки, а також у тих випадках, коли в трудовій книжці відсутні необхідні записи або містяться неправильні чи неточні записи про періоди роботи, для підтвердження трудового стажу приймаються:

дані, наявні в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування;

довідки;

виписки із наказів;

особові рахунки і відомості на видачу заробітної плати;

посвідчення;

характеристики;

письмові трудові договори і угоди з відмітками про їх виконання та інші документи, які містять відомості про періоди роботи.

Якщо відсутні зазначені вище документи, то для підтвердження трудового стажу приймаються членські квитки профспілок. При цьому підтверджуються періоди роботи лише за той час, за який є відмітки про сплату членських внесків.

Документи, що подаються для підтвердження трудової діяльності, мають бути підписані посадовими особами і засвідчені печаткою.

Джерело: ФПУ

***Упорядкувала Тамара Белескова
239-10-53***